

OHJEITA MAAHANMUUTTAJA- OPISKELIJOIDEN OHJAAMISEEN

**Erkki Saari
Matti Karvala**

**Kehittämishankeraportti
Kesäkuu 2008**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) SAARI, Erkki KARVALA, Matti	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 30	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi OHJEITA MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJOIDEN OHJAAMISEEN		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajankorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) LIETONEN, Raija		
Toimeksiantaja(t) Härmänmaan ammatti-instituutti		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kehittämishankkeen tavoitteena oli antaa Härmänmaan ammatti-instituutin maahanmuuttajaopiskelijoiden opettajille perustietoa maahanmuuttajataustaisen opiskelijan opetuksesta. Tätä ohjetta voivat hyödyntää opettajien lisäksi koko Härmänmaan ammatti-instituutin henkilökunta, joka työskentelee maahanmuuttajaopiskelijoiden kanssa. Ohje on käyttökelpoinen myös Härmänmaan ammatti-instituutin maahanmuuttajaopiskelijoiden työpaikkaohjaajille.</p> <p>Kehittämishankkeen alussa selvitimme Härmänmaan ammatti-instituutin koulutustarjontaa ja maahanmuuttajien tuloa sekä opiskelijavalintaa Härmänmaan ammatti-instituuttiin. Selvitimme maahanmuuttajien kotouttamiskoulutusta sekä ammattiaineiden ja yhteisten aineiden opiskelua Härmänmaan ammatti-instituutissa.</p> <p>Muuttaminen uuteen maahan sekä opiskeleminen vieraalla kielellä merkitsee aina ihmiselle voimakasta stressitilannetta, johon sopeutuminen vie useita vuosia. Opettajan täytyy olla selvillä näistä vaiheista ja ongelmista.</p> <p>Opetustilanteessa opettajan tehtävänä on kiinnittää erityinen huomio omaan puheilmaisuunsa ja viestin perillemenon varmistamiseen. Keskeistä tässä roolissa on se, että opettaja pystyy puhumaan selkeästi ja käyttämään helposti ymmärrettävää suomen kieltä. Opettajan täytyy olla selvillä myös keinoista, joilla hän voi varmistaa opiskelijan ymmärtäneen asian oikein. Maahanmuuttajataustaisen opiskelijan ryhmänohjaajalta vaaditaan opettamista laajempaa tukemista. Varsinkin opiskelun alkuvaiheessa opiskelijat turvautuvat ryhmänohjaajaansa monissa arkipäivän ongelmissa.</p> <p>Maahanmuuttajaa ohjaavan täytyy olla tietoinen siitä, miten opiskelijalle annetaan palautetta. Oikea aika, paikka ja tilanne ovat palautteen antamisen kannalta erityisen tärkeitä maahanmuuttajaopiskelijalle.</p> <p>Maahanmuuttajataustaisen opiskelijan opetuksessa on paljon asioita, joita täytyy ottaa huomioon, verrattuna suomalaisten opetukseen.</p>		
Avainsanat (asiasanat) maahanmuuttaja, kotoutuminen		
Muut tiedot		

Author(s) SAARI, Erkki KARVALA, Matti	Type of Publication Development project report	
	Pages 30	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title RULES FOR INSTRUCTING IMMIGRANT STUDENTS		
Degree Programme Teacher Education College		
Tutor(s) LIETONEN, Raija		
Assigned by Härmänmaa Vocational Institute		
Abstract The purpose of this development plan was to give some basic information regarding teaching of Immigrant students for the teachers working for Härmänmaa Vocational Institute. This teacher rule can also be applicable to other employees. It can also be useful for on-the-job instructors of immigrant students. At the beginning of this development plan we examined education possibilities at Härmänmaa Vocational Institute. We also found out in what way immigrant students were chosen and accepted to study here. We also examined how these students were integrated. Their studies of professional and general subjects were also taken into examination. As we all know, both immigration and studying in foreign language can be very stressful experiences for these students and to adapt oneself to these circumstances can take years. The teacher of immigrant students has to be aware of these kinds of problems. When instructing the teacher has to pay special attention to the way of expression in spoken language. The teacher has to make sure that the student understands the message. It is essential that the teacher speaks Finnish distinctly and in such a way that it is easy to understand. The teacher also has to make sure that the student has understood the meaning of the matter. It is not enough for the teacher of immigrant students that he/she merely instructs students. It is essential also to give strong support to these students especially at the beginning of their studies. They may need help in daily routines. An educated instructor knows that both giving and receiving feedback is an essential part of learning. The right time and the right situation can be extremely important when giving feedback for these students. When educating immigrant students compared to Finnish students, we have to pay special attention to several important factors.		
Keywords Immigrant, Immigrant Integration		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1	ALKUSANAT	3
2	HÄRMÄNMAAN AMMATTI-INSTITUUTTI	4
3	MAAHANMUUTTAJAT HÄRMÄNMAAN AMMATTI-INSTITUUTISSA.....	4
3.1	Maahanmuuttajaopiskelijoiden koulutuksen taustat	5
3.2	Venäläisten maahanmuuttajien valinta.....	5
3.3	Opiskelijoiden oleskelulupien hakeminen Suomeen	6
4	MAAHANMUUTTAJIEN OPISKELU	7
4.1	Kotouttamiskoulutus.....	7
4.2	Ammattiaineiden ja yhteisten aineiden opiskelu.....	7
5	MAAHANMUUTON VAIKUTUS ELÄMÄNTILANTEESEEN	8
5.1	Uuteen kulttuuriin sopeutumisen vaiheet	8
5.2	Uusi elämäntilanne.....	10
5.3	Ammatillinen osaaminen esiin.....	10
6	OPETTAJAN HAASTEET MAAHANMUUTTAJIEN OPETUKSESSA.....	11
6.1	Opettajan rooli maahanmuuttajien opettamisessa	11
6.2	Väärinkäsitysten synty	12
6.3	Kulttuurierojen esiintulo koulussa.....	12
6.4	Palautteen antaminen: aika, paikka ja tilanne	13
7	VIESTINTÄ MAAHANMUUTTOTAUSTAISEN OPISKELIJAN KANSSA	15
7.1	Ymmärtämisen esteitä	15
7.2	Kielellinen viestintä.....	16
7.3	Selkeä ääntäminen	16
7.4	Havainnollistaminen	17
8	MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJAN RYHMÄNOHJAAJA	18

	2
8.1 Ryhmänohjaajan tuki ja turva.....	18
8.2 Maahanmuuttaja työssäoppimassa.....	19
8.3 Voiko opiskeluaikana tehdä työtä?.....	19
9 MITÄ OPISKELUJEN PÄÄTYTTYÄ?	20
9.1 Ammattiin valmistuvien opiskelijoiden tulevaisuudensuunnitelmat.....	20
10 POHDINTA.....	21
LÄHTEET	23
LIITTEET	24
Liite 1. Maahanmuuttajaopiskelijoiden hakukaavake	24
Liite 2. Ilmoitus opiskelijaksi hyväksymisestä.....	26
Liite 3. Selvitys etuisuuksista	27
Liite 4. Selvitys opinnoista.....	28
Liite 5. Selvitys opiskelijan toimeentulosta	29
Liite 6. Kotoutumiskoulutus	30

1 ALKUSANAT

Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden tulo Härmänmaan ammatti-instituuttiin on tuonut uusia haasteita opettajan työhön. Erilaisen kieli- ja kulttuuritaustan omaavan opiskelijan kohtaamisessa, perehdyttämisessä ja opettamisessa opettaja tarvitsee laajaa taustatietoa maahanmuuttajuuteen liittyvissä ilmiöistä ja uudenlaisen näkökulman avaamisesta suomalaisen oppilaitoksen arkeen ja omiin toimintatapoihimme.

Tämä ohje on tarkoitettu maahanmuuttajaopiskelijoiden opettajien ohjeeksi Härmänmaan ammatti-instituutissa. Ohjeessa esittelemme Härmänmaan ammatti-instituuttia, käsittelemme venäläisten maahanmuuttajaopiskelijoiden tuloa Härmänmaan ammatti-instituuttiin, opiskelua Härmänmaan ammatti-instituutissa, maahanmuuton vaikutusta elämäntilanteeseen, opettajan haasteita maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden opetuksessa, viestintää maahanmuuttajataustaisen opiskelijan kanssa, tietoa maahanmuuttajan ryhmänohjaajalle ja opiskelun jälkeistä elämää.

Tässä ohjeessa esitetyt asiat soveltuvat koko Härmänmaan ammatti-instituutin henkilökunnalle, joka toimii maahanmuuttajaopiskelijoiden kanssa. Tätä ohjetta voivat käyttää myös Härmänmaan ammatti-instituutin maahanmuuttajaopiskelijoiden työpaikkaohjaajat.

Lähtökohtana ohjeen laatimisessa on ollut se, että Härmänmaan ammatti-instituutissa opiskelevalla maahanmuuttajalla on perustaidot suomen kielestä ja että opetus tapahtuu suomen kielellä. Tämä kuitenkin asettaa omat vaatimuksensa sille, miten suomen kieltä opetustilanteessa käytetään, ettei väärinkäsityksiä pääsisi syntymään. Me suomalaiset joudumme tällöin kiinnittämään erityistä huomiota sekä omaan äidinkieliseen ilmaisuumme että voimme varmistaa tulleemme ymmärretyksi.

On kuitenkin muistettava, että jokainen maahanmuuttajaopiskelija on oma yksilönsä, ja kaikkia asioita täytyy tarkastella jokaisen kohdalla henkilökohtaisesti. Ohjeesta saa perustietoa ulkomaalaisten opiskelijoiden opetukseen.

2 HÄRMÄNMAAN AMMATTI-INSTITUUTTI

Härmänmaan ammatti-instituutti on Lapualla sijaitseva toisen asteen oppilaitos. Härmänmaan ammatti-instituutti jakautuu kolmeen yksikköön, jotka ovat, tekniikka ja liikenne, kauppa ja hallinto sekä matkailu-, ravitsemus- ja talousyksikkö. Härmänmaan ammatti-instituutissa on mahdollista suorittaa 14 erilaista perustutkintoa. (<http://www.hami.fi> 21.4.2008)

Tekniikan ja liikenteen yksikön perustutkinnot ovat:

- Autoalan perustutkinto, ajoneuvoasentaja
- Kone- ja metallialan perustutkinto, koneistaja
- Kone- ja metallialan perustutkinto, levyseppähitsaaja
- Rakennusalan perustutkinto, talonrakentaja
- Sähköalan perustutkinto, automaatioasentaja
- Sähköalan perustutkinto, elektroniikka-asentaja
- Sähköalan perustutkinto, sähköasentaja
- Talotekniikan perustutkinto, LVI-asentaja

Kaupan ja hallinnon yksikön perustutkinnot ovat:

- Liiketalouden perustutkinto, merkonomi
- Tietojenkäsittelyn perustutkinto, datanomi

Matkailu-, ravitsemus- ja talousyksikön perustutkinnot ovat:

- Matkailualan perustutkinto
- Catering-alan perustutkinto, palveluvastaava
- Catering-alan perustutkinto, suurtaloukokki
- Kotitalous ja kuluttajapalvelujen perustutkinto
- Kotitalousopetus (Taloukoulou)

3 MAAHANMUUTTAJAT HÄRMÄNMAAN AMMATTI-INSTITUUTISSA

Härmänmaan ammatti-instituutti on alkanut kouluttamaan maahanmuuttajaopiskelijoita 2000-luvun alussa. Ensimmäiset maahanmuuttajaopiskelijat olivat virolaisia. 2005 vuonna opiskelijoiksi valittiin venäläisiä opiskelijoita. 2008 vuonna Härmänmaan ammatti-instituutissa opiskelee yli sata venäläistä maahanmuuttajaopiskelijaa. (Kataja, K. 2007, Koulutusalaohjaaja, Härmänmaan ammatti-instituutti. Haastattelu 15.10.2007)

3.1 Maahanmuuttajaopiskelijoiden koulutuksen taustat

2000-luvun alussa Härmänmaan ammatti-instituutti ryhtyi kouluttamaan virolaisia opiskelijoita alueellisen metallialan työvoimapulan vuoksi. Virolaisten koulutusta on vähennetty huomattavasti, koska heidän valmistuessaan huomattiin, että heistä ei ollut hyötyä työvoimapulan korjaamiseksi. Useat heistä lähtivät töihin Etelä-Suomeen, josta on paremmat kulkuyhteydet kotimaahan, tai he muuttivat takaisin kotimaahansa, viron palkkatason noustessa. Monet valmistuneet virolaisopiskelijat lähtivät myös Keski-Euroopan maihin töihin.

Kasvavan työvoimapulan johdosta 2005 vuoden alussa Härmänmaan ammatti-instituutti yhteistyössä alueellisten metallialan yritysten ja Suomen Yrittäjäopiston kanssa alkoi suunnitella Inkerin venäläisten kouluttamista. Touku-kuussa 2005 Satu Kara Härmänmaan ammatti-instituutista esitteli oppilaitostamme Inkerin Liitolle, jolloin yhteistyö alkoi. Kesäkuussa 2005 oppilaitokses- tamme lähti ryhmä asiantuntijoita Pietariin haastattelemaan ja valitsemaan ensimmäiset 20 opiskelijaa. Yhteistyön kehittyessä Inkerin Liitto alkoi tehdä työtä sopivien opiskelijoiden löytämiseksi ja alkoi antaa heille suomen kielen ja kulttuurin koulutusta. (Kataja, K. 2007, Koulutusalaohjaaja, Härmänmaan ammatti-instituutti. Haastattelu 15.10.2007)

3.2 Venäläisten maahanmuuttajien valinta

Opiskelijoiden valinta tapahtuu yhteistyössä Inkerin Liiton kanssa. Hakijoista etusijalla ovat Inkerin venäläiset nuoret, joilla on suomalaiset sukujuuret, suomen kielen taito ja 18 vuoden ikä. Opiskelijavalinnassa pyritään etsimään lä-

hinnä metallialalle sopivia opiskelijoita. Haku- ja haastatteluprosessin yhteydessä hakijat täyttävät kaavakkeen (LIITE 1), jossa pyrittiin selvittämään taustatietoja. Kaavakkeesta selviää, mikä ala hakijaa kiinnostaa ja miksi. Myös hakijoiden aiemmat koulutukset, työkokemukset ja kielitaito selviävät kaavakkeesta. Opiskelijavalinnat Härmänmaan ammatti-instituuttiin tapahtuvat haku-kaavakkeen ja asiantuntijaryhmän haastattelun perusteella. Valituille opiskelijoille lähetetään henkilökohtainen ilmoitus opiskelijaksi hyväksymisestä (LIITE 2). (Kara, S. 2007, Lehtori, Härmänmaan ammatti-instituutti. Puhelinkeskustelu 16.10.2007)

3.3 Opiskelijoiden oleskelulupien hakeminen Suomeen

Opiskelijaksi valitsemisen jälkeen opiskelijan täytyy hakea oleskelulupa Suomen konsulaatista. Oleskelulupaa hakiessaan opiskelijan tulee esittää suomen kielellä seuraavat asiakirjat:

- Passi ja 2 valokuvaa
- Oleskelulupahakemus uvi 101
(<http://www.migri.fi/download.asp?id=UVI101;1202;{648FD108-2CDD-4F1D-9E1F-FF3A1F440B09}> 20.5.2008)
- Selvitys hakijan opiskelusta uvi 104
(<http://www.migri.fi/download.asp?id=UVI104;742;{B2A7F825-28CE-4A49-B553-E13BEE56A5F6}> 20.5.2008)
- Opiskelijaksi hyväksymiskirje oppilaitoksesta (LIITE 2)
- Selvitys etuisuuksista (LIITE 3)
- Selvitys opinnoista, tutkinnoista ja työpaikoista (LIITE 4)
- Selvitys opiskelijan toimeentulosta. Jokaisella opiskelijalla on oltava todistus siitä, että hänellä on käytettävissä 100 €/kk. Tämä raha on oltava joko suomalaisella tai venäläisellä tilillä. (LIITE 5)
- Mikäli opiskelijalla on olemassa oleva tutkinto tai ammatti, hänen tulee perustella, miksi hän tarvitsee lisäopintoja.
- Alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden vanhempien tulee kirjoittaa suostumuskirje.

Oleskeluluvan käsitteleminen kestää Pietarin Suomen pääkonsulaatissa 4-6 viikkoa. Oleskelulupa myönnetään vuodeksi kerrallaan. Lähes kaikki valitse-

mamme opiskelijat saavat oleskeluluvan. Oleskelulupa voidaan evätä jos hakija ei täytä vaatimuksia, ja hänellä on esimerkiksi rikostausta. (Kara, S. 2007, Lehtori, Härmänmaan ammatti-instituutti. Puhelinkeskustelu 16.10.2007)

4 MAAHANMUUTTAJIEN OPISKELU

Maahanmuuttajaopiskelijat aloittavat opiskelun puolen vuoden kotouttamiskoulutuksella. Koulutus suoritetaan Suomen Yrittäjäopistossa Kauhavalla. Kotouttamiskoulutuksen jälkeen opiskelijat siirtyvät opiskelemaan Härmänmaan ammatti-instituuttiin Lapualle ammattialan ja yhteisten aineiden opiskelua. Opiskelu Härmänmaan ammatti-instituutissa kestää kaksi ja puoli vuotta. Opetus tapahtuu suomen kielellä. (Kataja, K. 2007, Koulutusalojohtaja, Härmänmaan ammatti-instituutti. Haastattelu 15.10.2007)

4.1 Kotouttamiskoulutus

Maahanmuuttajien opiskelu alkaa Härmänmaan ammatti-instituutissa kotouttamiskoulutuksella. Kotouttamiskoulutuksen laajuus on noin 24 opintoviikkoa (LIITE 6), jotka ovat sidottu Härmänmaan ammatti-instituutin opetussuunnitelmaan. Koulutus kestää puoli vuotta. Koulutus sisältää pääasiassa suomen kielen ja kulttuurin opiskelua. Kotouttamiskoulutuksen ajan opiskelijoille järjestetään ilmainen asunto Suomen Yrittäjäopiston asuntoloista sekä ilmainen ruokailu kaksi kertaa päivässä. Härmänmaan ammatti-instituutti maksaa opiskelijoille myös kuukausirahaa.

Kotouttamiskoulutuksen aikana opiskelijat saavat valmiudet aloittaa oman ammattialan ja yhteisten aineiden opiskelun suomen kielellä Härmänmaan ammatti-instituutissa sekä toimimaan ja asioimaan suomalaisessa kulttuurissa. (Kara, S. 2007, Lehtori, Härmänmaan ammatti-instituutti. Puhelinkeskustelu 16.10.2007)

4.2 Ammattiaineiden ja yhteisten aineiden opiskelu

Ammattiaineiden ja yhteisten aineiden koulutuksen laajuus on noin 100 opintoviikkoa. Opintojen kokonaislaajuus on 120 opintoviikkoa, joka suoritetaan kolmessa vuodessa. Opiskelijat saavat ammatillisen perustutkinnon, joka on täysin samanlainen kun suomalaisilla opiskelijoilla. Ammattiaineiden ja yhteisten aineiden opiskelussa opetuskieli on suomi. Opiskelun ajan opiskelijoille järjestetään ilmainen asunto Härmänmaan Ammatti-instituutin asuntoloista, sekä ilmainen ruokailu kaksi kertaa päivässä. Härmänmaan ammatti-instituutti maksaa opiskelijoille kuukausirahaa koko koulutuksen ajan, pois lukien kesälomat. Kesälomien ajalta opiskelijat joutuvat maksamaan myös vuokraa asunnoista, mikäli asuvat niissä. (Kataja, K. 2007, Koulutusalojohtaja, Härmänmaan ammatti-instituutti. Haastattelu 15.10.2007)

5 MAAHANMUUTON VAIKUTUS ELÄMÄNTILANTEeseen

Muutto uuteen maahan opiskelemaan merkitsee aina ihmiselle voimakasta stressitilannetta, johon sopeutuminen vie useita vuosia. Maahanmuutossa on kyse yleensä ihmisen elämän suurimmasta muutosprosessista, johon sopeutumisessa on monta eri vaihetta.

(<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008)

5.1 Uuteen kulttuuriin sopeutumisen vaiheet

Maahanmuuttoon liittyviä kulttuurisen sopeutumisen eli kotoutumisen vaiheita voidaan karkeasti kuvata seuraavilla tavoilla:

Alkuinnostus

Alkuinnostusvaiheessa opiskelijat ovat kiinnostuneita kaikesta uudesta, mitä opiskelussa ja elämisessä Suomessa tulee eteen. Opiskelutehtävät tuntuvat mielenkiintoisilta ja kaikilla on hyvä motivaatio opiskeluun.

- Kaikki uusi mielenkiintoista, kivaa ja jännittävää
- "Turisti-vaihe"

Tutustuminen

Tutustumisvaiheessa opiskelijat alkavat valikoida kiinnostuksen kohteita. Monet opiskelijat saavat nopeasti töitä Suomesta ja työ voi helposti mennä opiskelun edelle. Kielelliset vaikeudet tulevat myös esiin tässä vaiheessa. Toiset opiskelijat oppivat suomen kielen nopeasti, mutta monille kielen oppiminen tuottaa suuria vaikeuksia.

- Me – muut - vertailu
- Erilaisten asioiden tunnustelu ja luokittelu
- Kommunikointivaikeudet
- Kielen oppimisen vaikeudet

Turhautuminen

Tässä vaiheessa monille opiskelijoille tulee ”koti-ikävä”. Opiskelijoiden erot tulevat esiin ja se tuo helposti heikommin opiskelussa menestyneille suurta epävarmuutta siitä, että onko Suomi oikea paikka elää ja opiskella, ja onko oma ammattiala juuri se oikea. Tässä vaiheessa kaikki eivät ole enää ”samalla viivalla”, koska toiset ovat päässeet paremmin kiinni suomen kieleen, opiskeluun ja elämiseen Suomessa kuin toiset. Tämä tuo uusia ongelmia arjesta selviämisessä.

- Eroavuudet esiin
- Vertailu hyvä-huono -akselilla
- Voimakas epävarmuus
- Uusi arki, uudet ongelmat
- ”Kotona kaikki oli helpompaa”

Hyväksyminen

Tässä vaiheessa opiskelijat löytävät omat yksilölliset vahvuudet. Löydetään ratkaisuja uusiin tilanteisiin opiskelussa ja työssä. Tässä vaiheessa etsitään myös uusia toimintamalleja, miten sovittaa opiskelu, työ ja vapaa-aika yhteen.

- Samankaltaisuudet esiin
- Ratkaisut uusiin tilanteisiin
- Yksilölliset ominaisuudet esiin
- Uusien toimintamallien etsiminen

Sopeutuminen

Tässä vaiheessa opiskelijat noudattavat yhteisiä sääntöjä niin opiskelussa kuin työssäkkin. Ystävystytään suomalaisten opiskelu- ja työkavereiden kanssa. Tähän vaiheeseen pääseminen helpottaa opiskelua ja työntekoa Suomessa.

- Yhteiset säännöt
- Yhteiset toimintatavat ja rutiinit
- Yhteinen ”aaltopituus”
- Ystävystyminen

Eri vaiheiden läpikäyminen vaihtelee yksilöllisesti ja vie aikaa kahdesta kuuteen vuotta riippuen siitä, miten suuret kulttuurilliset erot lähtömaan ja tulo- maan välillä ovat. Sopeutumiseen vaikuttavat myös hyvin monet maahanmuuttajista riippumattomat asiat, kuten esimerkiksi se, miten maassa asuva valtaväestö heihin suhtautuu ja minkälaisia kontakteja heidän välilleen syntyy, samoin kuin se, miten uuden kielen oppiminen onnistuu. Suuri merkitys on myös opettajien ja koulutovereiden suhtautumisella ulkomaalaiseen opiskelijaan.

(<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008)

5.2 Uusi elämäntilanne

Jos koulussa syntyy helposti väärinkäsityksiä ja yhteisen aaltopituuden löytäminen tai koulutehtävien hoitamiseen keskittyminen on vaikeaa, kysymys voi olla maahanmuuttajan uuteen elämäntilanteeseen liittyvästä vaikeasta vaiheesta. Tällaisessa tapauksessa opettajan tulee hakea apua koulun muulta ammattihenkilökunnalta, kuten kuraattorilta, terveydenhoitajalta, psykologilta tai koululääkäriltä. (<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008)

5.3 Ammatillinen osaaminen esiin

Maahanmuuttajilla saattaa olla kotimaassaan hankittu koulutus tai työtausta opiskelemaan tulleesta alasta. Toisessa maassa hankitun osaamisen yhteensovittaminen Suomessa vaadittavaan osaamiseen ei aina ole yksinkertaista. Ammattitaitovaatimukset vaihtelevat eri maissa, vaikka olisi kyse saman am-

matin harjoittamisesta. Yleisin syy tähän on se, että eri maiden välisistä teknologisista eroista johtuen käytettävät menetelmät, työvälineet ja laitteet ovat usein erilaisia. Mutta eroja voi olla myös esim. työn laatuvaatimuksissa tai käsityksissä yhteistyö- ja asiakaspalvelutaidoissa.

Tilanne voi siis olla se, että eri maissa hankittu koulutus tai ammattitaito on vain osittain hyödynnettävissä Suomessa. Kotimaassaan hankittu koulutus tai ammattitaito ei kuitenkaan välttämättä ole hukkaan mennyttä, vaan pienellä lisäkoulutuksella asia on korjattavissa. Osaamisen voi todeta näyttökokeella. Maahanmuuttajalla ei välttämättä ole käsitystä suomalaisista ammattitaitovaatimuksista. Hän saattaa joko ali- tai yliarvioida osaamistaan. Myös omasta ammattitaidosta voi olla vaikea kertoa, jos ei tunne suomalaisia olosuhteita eikä ammattikieli ole vielä hallussa.

(<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008)

6 OPETTAJAN HAASTEET MAAHANMUUTTAJIEN OPETUKSESSA

Maahanmuuttajaopiskelijoiden mukaantulo kouluun on tuonut uusia haasteita opettajan työhön. Erilaisen kieli- ja kulttuuritaustan omaavan opiskelijan kohtaamisessa, perehdyttämisessä ja ohjaamisessa opettaja tarvitsee laajaa taustatietoa maahanmuuttajuuteen liittyvistä ilmiöistä ja uudenlaisen näkökulman avaamista suomalaisen koulun arkeen ja käytäntöihin.

(<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008)

6.1 Opettajan rooli maahanmuuttajien opettamisessa

Opettajan tehtävät ja roolit ovat moninaiset, ja ne painottuvat aina hieman eri tavalla sen mukaan, kuka ohjattava on ja minkälaisesta ohjaustilanteesta on kulloinkin kysymys. Maahanmuuttajien opettamisessa hänen tehtävässään korostuvat opettajan, viestinvälittäjän ja kulttuuritulkin roolit.

Perehdyttämis- ja opetustilanteissa opettajan tehtävänä on kiinnittää erityinen huomio omaan puheilmaisuunsa sekä viestin perillemenon varmistamiseen. Keskeistä tässä roolissa on se, että opettaja pystyy puhumaan selkeästi ja

käyttämään helposti ymmärrettävää suomen kieltä. Tätä kutsutaan selkokieleksi. Opettaja on myös selvillä keinoista, joilla hän voi varmistaa opiskelijan ymmärtäneen asian oikein.

Viestivälittäjän ja kulttuuritulkin roolissa opettaja pyrkii helpottamaan vaikeammin avautuvien asioiden ymmärtämistä. Opettaja toimii sillanrakentajana suomalaisten opiskelijoiden ja maahanmuuttajien välillä niin, että mahdollisimman monelta väärinkäsitykseltä voitaisiin välttyä. Koulussa toimimisen ja opiskelun kannalta olennaisista asioista on päästävä yhteisymmärrykseen. (<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008)

6.2 Väärinkäsitysten synty

Väärinkäsitysten syntyminen koulussa johtuu useimmiten maahanmuuttajan vajavaisesta suomen kielen taidosta. Taustalla on kuitenkin myös usein muita syitä, jotka liittyvät maahanmuuttajan omaan kulttuuritaustaan ja siihen, että hän tulkitsee asioita oman maansa vakiintuneiden ajattelu- ja toimintatapojen mukaan. (<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008)

6.3 Kulttuurierojen esiintulo koulussa

Suomalaisen kulttuurin lähtökohtana ja perusarvona on yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien turvaaminen. Koulussa opiskelija toimii ensisijaisesti myös yksilönä, ja esimerkiksi perheasioiden tai muiden ihmissuhteiden hoitaminen pyritään pitämään erillään kouluasioista. Opiskelija on myös henkilökohtaisesti vastuusta koulutehtäviensä hoidosta, samalla hän on sitoutunut erilaisiin koulun ehtoihin, joilla määritellään hänen oikeutensa ja velvollisuutensa opiskelijana.

Venäläisessä kulttuurissa yksilön merkitys ei sen sijaan ole itsestäänselvyys, vaan esimerkiksi perhe tai suku voi olla yksilöä merkityksellisempi. Myöskään ero koulun ja yksityiselämän välillä ei ole niin selvä kuin suomessa. Venäläisessä kulttuurissa luotetaan siihen, että sukulainen tai ystävä auttaa aina myös koulussa.

Perheen etu saattaa Suomessakin mennä koulun tai opiskelun edelle esimerkiksi jonkun perheenjäsenen tai lähiomaisen sairastumisen yhteydessä. Venäläinen opiskelija saattaa pitää itsestään selvänä, että voi olla poissa koulusta hoitamassa aikuista perheenjäsentä tai hänen asioitaan.

On tärkeää, että perehdyttämisen yhteydessä koulussa kerrotaan selkeästi opiskelijan yksilöllisistä vastuista ja velvollisuuksista. Esim. poissaoloihin liittyvät menettelytavat ja koulun sääntöihin pohjautuvat ns. hyväksyttävät poissaolot eivät ole venäläisille opiskelijoille itsestäänselvyksiä.

Myös meidän suomalainen aikakäsityksemme on erilainen verrattuna venäläisestä kulttuurista muuttaneiden omaksumaan aikakäsitykseen. Meillä kalenteri ja kello ovat elämää rytmittäviä välttämättömiä apuvälineitä sekä päivän, viikon, kuukauden ja vuoden tasolla. Täsmällisyys mm. kouluaikojen noudattamisessa on meillä Suomessa itsestäänselvyys, josta ei normaalisti ole tarpeen edes ääneen mainita. (<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008)

Venäläisessä kulttuurissa käsitys ajasta on ”virtaavampi”, aika ei lopu koskaan – sen, mikä jää tänään tekemättä, voi tehdä huomenna. Tätä taustaa vasten täsmällisten kelloaikojen ja aikataulujen noudattamisen tärkeys ei ole aina yhtä merkityksellinen asia kaikille Venäjältä Suomeen tulleille. Esimerkiksi 15 minuutin myöhästymisen sovitusta ajasta voi olla venäläiselle normaali asia, kun se etenkin toistuvana ilmiönä suomalaisessa koulussa johtaa korjaustoimenpiteisiin.

Täsmällisyyden ja aikataulujen noudattamisen tärkeys Suomessa voi olla monelle venäläiselle opiskelijalle uusi asia ja sitäkin on opeteltava. Opettajan olisi siis jo perehdyttämävaiheessa tärkeä tehdä yksiselitteisen selväksi aikataulujen ja kellonaikojen noudattamisen merkitys koulussa: kello 9 tarkoittaa kello 9, eikä esim. 9.15 tai 9.30.

(<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008)

6.4 Palautteen antaminen: aika, paikka ja tilanne

Kulttuurieroja syntyy myös siinä suhteessa, miten ihminen on oppinut ja käsittelemään itseensä kohdistuvaa arviointia tai omia epäonnistumisiaan. Länsimaisessa kulttuurissa elänyt ihminen ymmärtää opettajan arvioinnin kohdistuvan hänen toimintaansa yksilönä. Hän on myös oppinut arvioimaan itse itseään.

Venäläisessä kulttuurissa elänyt ihminen ei ole yleensä tottunut oman toimintansa arvioimiseen. Epäonnistuessaan hän tuntee syyllisyyden sijasta voimakasta häpeää ja kokee omalla toiminnallaan usein häpäisseensä myös perheensä ja koko sukunsa, joka joutuu kärsimään hänen vuokseensa. Tämä ero on erityisen tärkeää ottaa huomioon koulussa, kun arvioidaan maahanmuuttajataustaisen opiskelijan osaamista tai annetaan palautetta koulutehtävien suorittamisesta. Muiden opiskelijoiden kuullen annetun kielteisen palautteen vastaanottaminen voi olla maahanmuuttajataustaiselle opiskelijalle paljon raskaampaa kuin suomalaiselle. Hän saattaa kokea oman luokkansa edessä ns. kasvojen menetyksen ja lisäksi tuottaneensa häpeää koko perheelleen ja suvulle.

Vaikka maahanmuuttajataustainen opiskelija voi olla tottumaton ottamaan vastaan arviointia, niin koulussa arvioinnin antaminen on tietysti välttämätöntä. On tärkeää, että maahanmuuttajaopiskelija saa todenmukaista palautetta opiskelustaan pystyäkseen kehittämään ammattitaitoaan oikeaan suuntaan. Säännölliset keskustelut opettajan kanssa auttavat häntä arvioimaan omaa kehittymistään suhteessa siihen, mitä asioita hänen vielä tulee oppia hallitsemaan.

Varsinkin, jos on kyse virheiden korjaamiseen tähtäävän palautteen antamisesta maahanmuuttajataustaiselle opiskelijalle, opettajan olisi parasta käydä tilanne läpi kahden kesken opiskelijan kanssa. Maahanmuuttajataustaiselle opiskelijalle on myös hyvä selventää, että opettajalla ja muulla ammattihenkilökunnalla on vaitiolovelvollisuus. Tätä maahanmuuttajaopiskelijat eivät välttämättä tiedä ja he jättävät kertomatta joitain omia henkilökohtaisia asioitaan.

Maahanmuuttajataustainen opiskelija on usein hyvin epävarma selviytymisestään opiskelussa. Siksi myönteisen palautteen saamisella on hänelle erityisen tärkeä kannustava merkitys opiskelumotivaation kannalta. Palautteen tulisi olla selkeää ja perusteltua, ja se tulisi kohdistaa suoraan asianosaiselle.

(<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008)

7 VIESTINTÄ MAAHANMUUTTOTAUSTAISEN OPIKELIJAN KANSSA

Viestintä on maahanmuuttajaopiskelijan opettajan suurimpia haasteita. Opettajan täytyy saada opetettava aihe opetettua ymmärrettävästi maahanmuuttajaopiskelijalle, vaikka opiskelijan suomen kielen ymmärtämisen ja puhumisen taito ei ole hyvä. Kirjallisissa tehtävissä ja kokeissa tulee vastaan maahanmuuttajaopiskelijan heikko suomen kielen kirjoittamisen taito. Myös kirjallinen opiskelumateriaalin täytyy olla selkokielistä.

(<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008)

7.1 Ymmärtämisen esteitä

Kielitaidon osa-alueita ovat puhuminen, kirjoittaminen, kuunteleminen ja lukeminen. Eri ihmiset oppivat vierasta kieltä eri tavoin. Joku oppii ensin puhumaan sujuvasti, mutta kirjoittaminen tuntuu työläältä; toinen taas ymmärtää kielen rakenteet ja kirjoittaa hyvin, mutta ei opi puhumaan eikä ymmärrä puhuttua kieltä kovinkaan nopeasti.

Vierasta kieltä opeteltaessa opitaan yleensä ensin kirjakieli ja vasta sitten asuinalueella käytettävä puhekieli. Tämän lisäksi tulevat vielä oman ammattialan virallinen ammattisanasto. Saattaa olla jopa niin, että kullakin ammattialalla on oma slangisanastonsa. Lisäksi meistä kukin puhuu äidinkieltään omalla tavallaan, joten maahanmuuttajan ei ole aina helppoa ymmärtää eri tavoin, eri tilanteissa puhuttua suomea, vaikka hänen peruskielitaitonsa olisikin suhteellisen hyvä.

Maahanmuuttajan kanssa keskusteltaessa on otettava huomioon, että huolimatta hänen näennäisen ”hyvästä” suomen kielen taidostaan hänellä saattaa

olla vaikeuksia ymmärtää joko puhuttuja tai kirjoitettuja viestejä. Varsinkin, jos viestin ymmärtäminen vaatii suomalaisen kulttuurin tai tietyn koulun toimintatapojen tuntemusta, voi puuttuva taustatieto haitata ymmärtämistä.

(<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008)

7.2 Kielellinen viestintä

Suomea vieraana kielenä puhuvat opiskelijat ymmärtävät helpotettua ja selkeää kieltä paremmin kuin normaalia koulun puhekieltä. Koulussa käytetty kieli saattaa olla paikallista murretta ja oman ammattialan slangia. Siksi puhuttaessa henkilölle, jonka äidinkieli ei ole suomi, on käytettävä selkokieltä.

Käytännön ohjeita selkokielen käyttäjälle

- puhu hitaasti
- äännä selvästi
- vältä pitkiä sanoja
- käytä lyhyitä lauseita, kussakin lauseessa vain yksi tärkeä asia
- etene johdonmukaisesti
- käytä kuitenkin aikuista kieltä, sillä naiivi tai holhoava sävy aliarvioi kuulijaa ja vähentää hänen motivaatiotaan
- rajaa aihe ja kerro asian ydin, mutta vältä sirpaletietoa
- käytä suoraa sanajärjestystä (ensin kuka tekee, sitten mitä tekee, sitten missä, milloin ja miten)
- käytä yksinkertaisia, konkreettisia esimerkkejä
- kuuntele tavallista tarkemmin
- ota selvää, ymmärtääkö kuulija parhaiten puhekieltä vai yleiskieltä
- käytä yleisesti tunnettuja puhekielen sanoja, mutta älä murreilmaisuja
- toista sama asia eri tavoin
- käytä myönteisiä ilmaisuja (esim. tee tämä työ näin vrt. älä tee näin)
- havainnollista (näytä miten työ tehdään, käytä esimerkkejä, kuvia jne.)
- tarkista, että tulit ymmärretyksi – pyydä maahanmuuttajaa toistamaan se, mitä hän on ymmärtänyt puheestasi

(<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008)

7.3 Selkeä ääntäminen

Äänenkäytössä on huomattava selkeä ääntäminen. Eri kielten puhujat eivät hahmota esimerkiksi eroja Ä:n ja E:n välillä, tai jos sanassa on kaksi eri vokaalia vierekkäin esim. ÄY, ÖY, ÖI, ÄI. Lisäksi kaksi vokaalia kuten sanoissa tuuli ja tuli tai kaksi konsonanttia, kuten sanoissa palo ja pallo, ovat suomea vieraana kielenä puhuvalle ongelmallisia ymmärtämisen kannalta. Siksi äidin-kielenään suomea puhuvan on äännettävä vaikeat sanat selvästi ja hitaasti. (<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008)

7.4 Havainnollistaminen

Ammattisanoja ja -käsitteitä käytettäessä viestin ymmärtämistä helpottavat erilaiset havainnollistamismenetelmät. Näiden menetelmien avulla voidaan edistää viestin perillemenoaa, konkretisoida asiaa sekä helpottaa asian omaksumista. Esimerkkejä, vastakohtia, rinnastuksia, vertauksia, kysymyksiä ja toistoa käyttämällä voidaan havainnollistaa monia asioita. Usein saman asian toistaminen vähän eri tavalla helpottaa ymmärtämistä.

Asioita voidaan havainnollistaa samanaikaisesti näyttämällä ja nimeämällä koneita, laitteita, erilaisia työvälineitä sekä niiden osia ja toimintaa. Opettaja näyttää ensin miten pitää toimia, kuuntelijat kertovat mitä tekevät ja kokeilevat opettajan katsoessa. Huonosti suomea puhuva ei aina välttämättä kerro totuudenmukaisesti onko hän ymmärtänyt asian oikein. Varsinkin vaarallisissa työtehtävissä opettajan on syytä tarkistaa asia käytännössä, ymmärsikö opiskelija opetettavan asian.

Puhuesssa voi käyttää seuraavia menetelmiä ja apuvälineitä, jotka helpottavat asian hahmottamista

- kuvat ja piirrokset
- taulukot
- videot
- ilmeet ja eleet, jotka tukevat puhuttua asiaa
- kertaus, saman asian kertominen eri tavoin
- tauotus, hidastus ja painotus puhuttaessa (tärkeät kohdat esiin)

- olennaiset asiat esille, ei liikaa yksityiskohtia

Tekstiin voi sisällyttää erilaisia havainnollistavia asioita, kuten

- kuvat
- sanastot
- kaaviot, taulukot
- alleviivaus
- vahvennus
- värit
- sisennys

Maahanmuuttajaa opetettaessa on tärkeää suora, selkeä ja yksiselitteinen sanallinen ilmaisu, vaikka se tapahtuisi joskus hienotunteisuuden kustannuksella. Kiertoteitse ilmaistut ohjeet tai palautteet eivät yleensä tule ymmärretyksi. Vaikka maahanmuuttaja tuntuu osaavan suomea hyvin, on kuitenkin tärkeää kuitenkin käydä läpi kaikki uudet asiat selkokielen avulla ja jopa näyttämällä käytännössä. Tärkeiden ohjeiden ymmärtäminen olisikin hyvä tarkistaa kysymällä tai pyytämällä näyttämään miten ko. tilanteessa tulee toimia.

(<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008)

8 MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJAN RYHMÄNOHJAAJA

Maahanmuuttajaopiskelijan ryhmänohjaajalta vaaditaan pelkkää opettamista laajempaa tukemista. Varsinkin opiskelun alkuvaiheessa opiskelijat turvautuvat ryhmänohjaajaan monissa arkipäivän ongelmissa. Ryhmänohjaajan täytyy myös selvittää työssäoppimispaikan työpaikkaohjaajalle taustatietoa maahanmuuttajaopiskelijasta ja hänen ohjaamisessa liittyvistä ongelmista. Tässä ohjeessa käsitellyt asiat koskevat myös työpaikkaohjaajia.

8.1 Ryhmänohjaajan tuki ja turva

Härmänmaan ammatti-instituutin venäläiset opiskelijat ovat lähes kaikki täysikäisiä, ja he ovat tulleet Suomeen yksin, ilman vanhempia. Opiskelijat turvautuvat monissa arkipäivän ongelmissa usein omaan ryhmänohjaajaansa. Ky-

symyksiä tulee monista arkipäivän asioista, kuten asumiseen liittyvistä asioista, pankkiasioista, terveystalvistä, vakuutusasioista, tv-luvasta, internetistä.

Ryhmänohjaaja helpottaa maahanmuuttajan kotoutumista huomattavasti avustamalla häntä arkipäivän asioissa tai kertomalla mistä saa tietoa. Opiskelun alkuvaiheessa on hyvä kertoa Suomen normaaleista tavoista asumiseen ja elämiseen liittyen. Meille itsestään selvät asiat eivät välttämättä ole maahanmuuttajalle selviä.

Ryhmänohjaajan tulee tarkistaa opiskelijoiden oleskeluluvat ja muistuttaa heitä hankkimaan uusi oleskelulupa ajoissa, koska luvan saaminen kestää joitain viikkoja tai kuukausia. Ryhmänohjaajan tulee kertoa maahanmuuttajaopiskelijoille, että luvattomista poissaolopäivistä vähennetään heidän kuukausirahansa. Ryhmänohjaaja laskee kuukausittain maahanmuuttajaopiskelijoiden poissaolot ja ilmoittaa ne toimistoon joka kuukauden alussa.

8.2 Maahanmuuttaja työssäoppimassa

Maahanmuuttajaopiskelijoille kuuluu täysin samanlainen työssäoppiminen kuin suomalaisillakin opiskelijoilla, eli vähintään 20 opintoviikkoa. Opiskelijat hankkivat pääasiassa itse työssäoppimispaikan, mutta maahanmuuttajaopiskelijat eivät välttämättä ole tietoisia tämän alueen oman ammatti-alansa yrityksistä, joten ryhmänohjaajan tulee tukea maahanmuuttajaopiskelijaa tarvittaessa. Ryhmänohjaajan tulee antaa taustatietoa työpaikkaohjaajalle maahanmuuttajaopiskelijan ohjauksesta.

8.3 Voiko opiskeluaikana tehdä työtä?

Monet venäläiset opiskelijat hakevat Suomesta töitä nopeasti muutettuaan maahan. Opiskelija voi tehdä rajoitetusti työtä opiskelua varten myönnettyllä oleskeluluvalla. Tutkintoon liittyvää työssäoppimista tai päättötöiden tekemisessä työn määrää ei ole rajoitettu. Opiskeluaikana maahanmuuttajaopiskelija voi tehdä osa-aikaista työtä enintään keskimäärin 25 tuntia viikossa. Koko-aikaista työtä voi tehdä silloin, kun oppilaitoksessa ei järjestetä varsinaista opetusta. Käytännössä opiskelijaluvalla maassa oleva voi tehdä koko-aikaista työtä ke-

sä-, syys-, talvi- ja joululomilla.

(<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?article=1965> 21.4.2008)

9 MITÄ OPISKELUJEN PÄÄTYTTYÄ?

Härmänmaan ammatti-instituutin tavoitteena on, että mahdollisimman moni opiskelija jäisi Suomeen ja alueellemme töihin. Maahanmuuttajia tarvitaan paikkaamaan valtakunnallista ja alueellista työvoimapulaa nyt ja tulevaisuudessa. Opintojen jälkeen työpaikan saaneen maahanmuuttajan täytyy hakea uusi oleskelulupa työtekoa varten. Suomessa tutkinnon suorittaneen ulkomalaisen on mahdollista saada oleskelulupa työnhakua varten. Lupa voidaan myöntää kuudeksi kuukaudeksi. Oleskelulupa voidaan myöntää myös saman alan jatko-opintoja varten sekä perhesiteen perusteella.

(<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?article=1965> 21.4.2008)

9.1 Ammattiin valmistuvien opiskelijoiden tulevaisuudensuunnitelmat

Keväällä 2008 Härmänmaan ammatti-instituutissa haastateltiin opintojensa päättövaiheessa olevia maahanmuuttajaopiskelijoita. Tarkoituksena oli selvittää valmistuvien maahanmuuttajaopiskelijoiden lähitulevaisuuden suunnitelmat. Haastatteluun osallistui 37 opiskelijaa eri aloilta. Haastatteluissa ohjeistettiin opiskelijoita kertomaan valmistumisen jälkeisistä suunnitelmistaan sen mukaan, miltä tällä hetkellä tuntuu. Joidenkin suunnitelmat olivat vielä vaihtoehtoisia, ja haastattelussa yritettiin saada esiin toivotuimman ja todennäköisimmän lähitulevaisuuden suunnitelman.

Useat haaveilevat suomalaisesta korkeakoulututkinnosta, johon ehkä hakeudutaan parin kolmen vuoden työjakson jälkeen, kun kielitaito on edelleen kehittynyt. Tänä aikana maahanmuuttajan statuksen muutoksen myötä mahdollisesti tulee oikeus opintotukeen. Suurin osa haastatelluista aikoo valmistuttuaan käydä työssä Lapualla tai lähikunnissa. Useimmilla on työpaikka, jossa he ovat olleet opiskeluaikana iltaisin ja viikonloppuisin, ja jossa he jatkavat opintojen päätyttyäkin.

Maahanmuuttajaopiskelijoiden vastaukset:

- Menen työhön Lapuulle tai lähikuntiin 62 %
- Menen työhön muualle Suomeen 27 %
- Hakeudun jatko-opintoihin Suomessa 11 %
- Palaan kotimaahani 0 %
- Haen työpaikkaa ulkomailta 0 %

(Valkama, M. 2008, Ammattiin valmistuvien maahanmuuttajien mielipiteitä ja suunnitelmia)

10 POHDINTA

Kieli- ja kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten kanssa työskennellessä väärinkäsitysten syntyminen on aika ajoin väistämätöntä. Meille itsestään selvät asiat ovat usein muualta tulleille suuria ihmetyksen aiheita. Vaikka käyttäisimme yhteistä kieltä, käyttäytymisemme viestintätilanteessa voidaan tulkita monella tavalla. Myös me itse tulkitsemme yleensä maahanmuuttajien käyttäytymistä omasta suomalaisesta taustastamme ja näkökulmastamme käsin.

Kanssakäyminen erilaisen kieli- ja kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa avaa silmiämme myös oman erityislaatuisuuden tunnistamiselle – mitä merkitsee se, että on syntynyt, kasvanut ja omaksunut tietynlaisen elämäntavan ja arvomaailman nimenomaan Suomessa. Tietoisuus siitä, että suomalaiset työskentely- ja toimintatavat ovat jossain suhteessa hyvin erilaisia kuin muissa maissa, auttaa opettajia kiinnittämään huomion juuri näihin asioihin – niihin, joita pidämme itsestäänselvyyksinä, ja jotka ovat suomalaiselle sanomattakin selviä.

Väärinkäsitysten välttämisen sijasta tärkeämpää ehkä onkin, miten niihin suhtaudutaan, ja miten niitä pyritään korjaamaan. Aito kiinnostus ja ystävällisyys perussuhtautumistapoina auttavat alkuun. Pyrkimys avoimuuteen, halu kuunnella ja uskallus antautua vuoropuheluun siitä, miten olemme syntyneet tilanteet ymmärtäneet, vievät jo pidemmälle – parhaimmillaan yhteiseen oivallukseen siitä, miten väärin olemme toisiamme tulkinneet. Kulttuurienvälinen vuo-

rovaikutuksen taito on ennen kaikkea kulloisellekin tilanteelle herkistymistä ja toisen kuuntelemista.

Käsillä olevassa ohjeessa on avattu näkökulmaa siihen, mitä kieli- ja kulttuuri-taustaltaan erilaisen opiskelijan opettamisessa tulisi ottaa huomioon ja mistä asioista opettajan olisi hyvä olla selvillä jo etukäteen.

LÄHTEET

<http://www.hami.fi> 21.4.2008.

Kataja, K. 2007, Koulutusalojohtaja, Härmänmaan ammatti-instituutti. Haastattelu 15.10.2007.

Kara, S. 2007, Lehtori, Härmänmaan ammatti-instituutti. Puhelinkeskustelu 16.10.2007.

<http://www.migri.fi/download.asp?id=UVI101;1202;{648FD108-2CDD-4F1D-9E1F-FF3A1F440B09}> 20.5.2008.

<http://www.migri.fi/download.asp?id=UVI104;742;{B2A7F825-28CE-4A49-B553-E13BEE56A5F6}> 20.5.2008.

<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 21.4.2008.

<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?article=1965> 21.4.2008.

Valkama, M. 2008, Ammattiin valmistuvien maahanmuuttajien mielipiteitä ja suunnitelmia.

LIITE 1 (sivu 1/2)

HÄRMÄNMAAN AMMATTI-INSTITUUTTI		
Ammattikoulunkatu 10	_____	klo _____
FIN - 62100 LAPUA		
www.hami.fi		
Sukunimi, etunimi, isännimi/Ф.И.О _____		
Syntymäaika/Дата и год рожд. Syntymäaikka/maa/Город/страна, где родился/лась _____		
Mille alalle te pyritte opiskelemaan HAMИ:ssa? В каком отделении вы хотели бы учиться в "ХАМИ"?		
Miksi haluatte opiskella tätä alaa?/Почему вас интересует это отделение?		
Miksi haluatte opiskella Suomessa?/Почему вы хотите учиться в Финляндии?		
_____		
_____		
Mitä kouluja/tutkintoja olette suorittaneet? Milloin? Какие школы вы закончили? Когда? Какие дипломы у вас есть?		
_____		
_____		
Kansalaisuus/Гражданство _____		
Täydellinen kotiosoite/Точный домашний адрес		
katuosoite: _____	postinumero: _____	kaupunki: _____
Koti- ja gsm-puhelin/Домашний и мобильный телефоны		
Sähköpostiosoite/Электронная почта		
Vanhempien nimet/Ф.И.О родителей		
_____		
_____		

LIITE 1 (sivu 2/2)

<p>Onko perheessänne suomalaisia/inkeriläisiä juuria? У вас есть финские/инкерманланские корни?</p>
<p>Siviilisääty/Семейное положение</p>
<p>Äidinkieli/Родной язык</p>
<p>Mitä kieliä olette opiskellut? Kuinka monta vuotta? Какие языки изучали? Сколько лет?</p>
<p>Mitä te harrastatte?/Какие у вас хобби?</p>
<p>Kolme viimeisintä työpaikkaanne? Työsuhteen kesto. Ваши последние рабочие места? Срок трудового стажа.</p>
<p>1.</p>
<p>2.</p>
<p>3.</p>

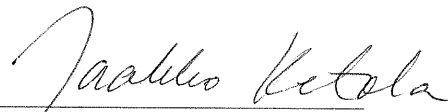
LIITE 2

Härjänmaan ammatti-instituutti
Tekniikka ja liikenne
Ammattikoulunkatu 10
62100 LAPUA
Puh: 06-4335200
Fax: 06-4335201

25.7.2005

KUTSU OPISKELIJAKSI

Sinut on hyväksytty Härjänmaan ammatti-instituuttiin Kone- ja metallialan perustutkintoon 1. luokalle. Opiskelu alkaa 15.08.2005 klo 9.00.

Jaakko Ketola
Rehtori
Härjänmaan ammatti-instituutti

LIITE 3

Härnänmaan ammatti-instituutti
Tekniikka ja liikenne
Ammattikoulunkatu 10
FIN-62100 LAPUA
Puh. +358-6-4335200
Fax. +358-6-4335201

PYYNTÖ OLESKELULUVAN MYÖNTÄMISTÄ
VARTEN

25.7.2005

Pietarin Suomen pääkonsulaatti
Preobrazhenskaja pl. 4
Pietari, 191028
VENÄJÄ

Pyydämme kohteliaammin, että myönnätte seuraavalle opiskelijalle oleskeluluvan Suomeen. Hänet on valittu ammatti-instituuttimme opiskelijaksi 15.8.2005 lähtien.

Opiskelijan henkilötiedot:
Sukunimi, etunimi, isännimi
Syntymäaika
Syntymäpaikka
Passin numero
Passi voimassa

Opiskelija tulee asumaan oppilaitoksemme asuntolassa. Asuminen on hänelle ilmaista. Lisäksi tarjoamme opiskelijalle 2 aterial/päivä. Oppilaitoksemme antaa opiskelijalle 80 euroa käyttörahaa/kk.

Vastaan mielelläni mahdollisiin kysymyksiin. Minut tavoittaa numerosta +358-6-4335200 tai +358-44-7873202.

Lapualla, 25.7.2005

Ystävällisin terveisin,

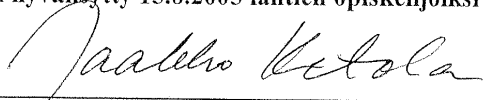

Jaakko Ketola
Rehtori
Härnänmaan ammatti-instituutti

LIITE 4

Vahvistan, että yllämainitut opiskelijat on hyväksytty 15.8.2005 lähtien opiskelijoiksi Härmänmaan ammatti-instituuttiin.

Lapualla, 25.7.2005

Jaakko Ketola
Rehtori

LIITE 5

Härmänmaan ammatti-instituutti
Ammattikoulunkatu 10
62100 LAPUA
Puh: 06-4335200
Fax: 06-4335201

VAHVISTUSKIRJE

25.07.2005

Pietarin Suomen pääkonsulaatti
Preobrazhenskaja pl. 4
191028 St. Petersburg
RUSSIA

SELVITYS OPISKELIJOIDEN TOIMEENTULOSTA

Härmänmaan ammatti-instituutti on hyväksynyt ohessa olevassa liitteessä luetellut henkilöt opiskelijoikseen 15.08.2005 lähtien.

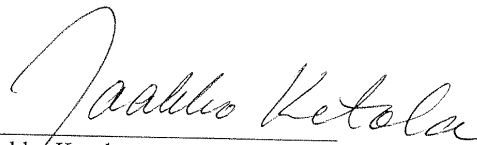
Oppilaitoksemme takaamat etuisuudet ovat seuraavat:

- * ilmainen asuminen oppilaitoksen asuntolassa
- * kaksi ilmaista ruokailua päivässä
- * 80 euroa käyttörahaa kuukaudessa

Suomen ulkomaalaisviraston mukaan opiskelija tarvitsee näiden etuisuuksien pohjalta 1200€/vuosi (100€/kk).

Härmänmaan ammatti-instituutti on tallettanut jokaista liitteessä ilmoittamaansa opiskelijaa varten 1200€ pankkitilille.

Vastaan mielelläni mahdollisiin kysymyksiinne. Minut tavoittaa numerosta +358-6-4335200 tai +358-44-7873202.

Jaakko Ketola
Rehtori
Härmänmaan ammatti-instituutti

LIITE

opiskelijaluettelo

LIITE 6

Kotoutumiskoulutus 15.8. – 20.12.2005, yhteensä 24 opintoviikkoa

ALKUKARTOITUS	1 OV
<ul style="list-style-type: none"> - alkuhaastattelut, valinnat, ohjaavat keskustelut - haastattelut henkilökohtaisia opintosuunnitelmia varten, opiskelijan taidot, valmiudet, aikaisemmat opinnot ja ura, yleistiedot 	
SUOMEN KIELEN OPINNOT, 480H (LÄHIOPETUS JA ITSENÄINEN TYÖSKENTELY)	12 OV
<ul style="list-style-type: none"> - oppikirjana Suomea, ole hyvä! 	
ARJEN TAIDOT JA ELÄMÄNHALLINTA	2 OV
<ul style="list-style-type: none"> - mm. lomakkeiden täyttö, tutustumiskäynnit virastoissa ja yrityksissä, omatoimisuus, harrastusmahdollisuudet 	
YHTEISKUNTATIETOUS	3 OV
<ul style="list-style-type: none"> - Yhteiskunnan perusrakenteet - Yhteiskunnan perusrakenteet ja elinkeinoelämän tuntemus - Suomen maantieto - Koulutusjärjestelmä ja kansalaisyhteiskunta 	
- Yrittäjyys	2 OV
KULTTUURITUNTEMUS	2 OV
<ul style="list-style-type: none"> - Suomalainen kulttuuri, tilaisuuksien järjestäminen 	
OPISKELU- JA TYÖELÄMÄVALMIUDET	2 OV
<ul style="list-style-type: none"> - opiskelukulttuuri, suomalainen koulutusjärjestelmä, tiedon hankkiminen, tietotekniikka, kommunikointitaidot, ammatin hankkimisen perusteet, työelämän perussäännöt ja työn merkitys toimeentulon takaajana. 	